Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za odgoj i obrazovanje

Босна и Херцеговина
Федерација Босне и Херцеговине
КАНТОН САРАЈЕВО
Министарство за одгој и образовање

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Ministry for Education

INSTITUT ZA RAZVOJ PREDUNIVERZITETSKOG OBRAZOVANJA
KANTON SARAJEVO, BOSNA I HERCEGOVINA

ИНСТИТУТ ЗА РАЗВОЈ ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОГ ОБРАЗОВАЊА
КАНТОН САРАЈЕВО, БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

PRE-UNIVERSITY EDUCATION INSTITUTE OF SARAJEVO CANTON
BOSNIA AND HERZEGOVINA

Latinski jezik u struci

Nastavni plan i program/predmetni kurikulum baziran na ishodima učenja

SADRŽAJ

PK1 – Opis predmeta 2
PK2 – Ciljevi učenja i podučavanja 3
PK3 – Oblasna struktura predmetnog kurikuluma 4
PK4 – Odgojno-obrazovni ishodi 5
Godine učenja i podučavanja predmeta: 1 5
Godine učenja i podučavanja predmeta: 2 8
PK5 – Učenje i podučavanje 11
PK6 – Vrednovanje u predmetnom kurikulumu 12

Riječi i pojmovi koji imaju rodno značenje korišteni u ovom dokumentu odnose se jednako na muški i ženski rod, bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu.

PK1 – Opis predmeta

Latinski jezik ima nezamjenjivo mjesto, kako u općem obrazovanju svakog pojedinca, tako i u stručnom oblikovanju u velikom broju disciplina. Latinski jezik je neizostavan ne samo u stručnoj terminologiji različitih nauka, već i u svakodnevnoj komunikaciji, gdje riječi porijeklom iz latinskog jezika često upotrebljavamo a da toga nismo ni svjesni.

Fokus ovog predmetnog kurikuluma je upotreba latinskog jezika u prirodnim naukama i disciplinama, biologiji, medicini, veterini, agronomiji, farmaciji kao i u disciplinama koje su s njima povezane. Tu je latinski jezik, zbog jasnoće svoga izraza nezamjenjiv. To se ne odnosi samo na stručne termine koji su zadržali izvorni latinski oblik, već i na one riječi koji su ušle u naš i druge jezike i poprimile njihove morfološke karakteristike.

Učenjem latinskog jezika, a posebno latinske gramatike, kod učenika se razvija logički pristup jeziku. Shvaćanjem zakonitosti latinske gramatike i usvajanjem latinskih riječi, učeniku će se u značajnoj mjeri olakšati usvajanje stručne terminologije i dovesti do toga da će je razumjeti ne samo sa stručne, već i s jezičke strane, što će u značajnoj mjeri smanjiti učenje napamet.

Uloga latinskog jezika važna je i u razvoju učenika. Dodir s latinskim tekstom razvija kritičko mišljenje, sposobnost analize i sinteze, želju za istraživanjem i pozitivan stav prema ne samo prema struci za koju se obrazuje, već i prema antičkoj baštini u cjelini.

Učenje latinskog jezika olakšat će učeniku učenje drugih stranih jezika i to ne samo onih koji svoje porijeklo vuku iz latinskog jezika, a to se posebno odnosi na stručnu upotrebu stranih jezika koja gotovo u cjelosti vuče porijeklo iz latinskog jezika.

U upotrebi latinskog jezika u velikom broju nauka leži veliki potencijal za korelaciju s brojnim predmetima, kako s drugim jezicima s kojima se učenik susreće u toku svog obrazavanja, tako i s općeobrazovnim i stručnim predmetima.

Latinski jezik u struci bi kao nastavni predmet najispravnije bilo svrstati u jezičko-komunikacijsko područje jer će se najveći dio nastave posvetiti izučavanju gramatike i usvajanju stručnog vokabulara. Kako latinski jezik, za razliku od drugih jezika koji se izučavaju u školi, ne služi svakodnevnoj komunikaciji, na njega se ne može primijeniti zajednička jezgra područja kojem pripada. Važno je napomenuti da se latinski jezik snažno prožima i kroz ostala područja kurikuluma, a posebno kroz društveno-humanističko i prirodno.

U srednjim tehničkim školama nastavni jezik latinski jezik u struci se izučava jednu godinu dva časa sedmično, dok se u medicinskim školama izučava dvije godine dva časa sedmično.

PK2 – Ciljevi učenja i podučavanja

Ciljevi učenja i podučavanja nastavnog predmeta Latinski jezik u struci izvedeni su iz svrhe učenja i podučavanja, u međusobnoj su korelaciji i definisani su na sljedeći način.

Učenici će:

- **USVAJATI OSNOVE LATINSKE FONETIKE I MORFOLOGIJE**
  Učenici trebaju svojiti vještine čitanja i pisanja na latinskom jeziku kao i gramatičke kategorije potrebne za razumijevanje i učenje stručne terminologije, te ih povezati sa istima u maternjem i stranim jezicima.
- **USVAJATI STRUČNI VOKABULAR**
  Učenici savladavaju upotrebu dvojezičnog rječnika. Usvajaju latinski vokabular istražujući njegovo korištenje u nauci, prepoznavajući sličnosti i razlike među pojmovima te povezuju latinski jezik i moderne jezike.
- **PREVODITI PRILAGOĐENE REČENICE I STRUČNE IZRAZE**
  U postizanju cilja razumijevanje i prevođenje rečenica (morfoloških i sinatktičkih struktura) potrebno je osposobiti učenika da prepoznaje i vlada morfološkim i sintaktičkim kategorijama, da ih prepoznaje u jeziku, te da razvije sposobnost prevođenja jednostavnih rečenica i stručnih izraza.
- **RAZUMIJETI LATINSKE REČENICE I JEDNOSTAVNIJE STRUČNE TEKSTOVE (MORFOLOŠKE I SINTAKTIČKE STRUKTURE)**
  U postizanju ovog cilja potrebno je osposobiti učenika da prepoznaje i vlada morfološkim i sintaktičkim kategorijama te da ih prepoznaje u jeziku, razviti sposobnost analize i sinteze kod učenika te ga osposobiti da prevodi rečenice i jednostavnije tekstove.
- **UPOZNATI RIMSKU KULTURU I CIVILIZACIJU**
  Učenike je potrebno upoznati s osnovnim činjenicama o latinskom jeziku, te njegovom primjenom kroz historiju i u današnje vrijeme.
  Unutar ovog cilja potrebno se fokusirati na razvoj medicine i drugih prirodnih nauka u antičko doba, budući da su Rimljani sva medicinska znanja preuzeli od Grka. Potrebno je učenike upoznati s najpoznatijim antičkim ljekarima i njihovim postignućnima i doprinosu modernoj medicini. Povezati razvoj medicine i ostalih naučnih disciplina i povući paralele između uticaja Grčke na Rim u razvoju medicine i ostalih spoznaja čovječanstva. Potrebno je učenike upoznati s Hipokratovom zakletvom.

PK3 – Oblasna struktura predmetnog kurikuluma

Unutar nastavnog predmeta Latinski jezik u struci izdvajaju se dvije oblasti: jezična oblast i latinski vokabular i njegova upotreba u stručnoj terminologiji. Navedene oblasti međusobno se isprepliću, a njihovo koncipiranje temeljeno je na doprinosu ovog predmeta u obrazovanju pojedinca i društva u cjelini.

Unutar jezične oblasti obradit će se jezični tj. gramatički sadržaji, dok će se vokabular usvajati kroz upotrebu latinskog jezika u stručnoj terminologiji.

JEZIČNA OBLAST

Unutar ove oblasti najprije je potrebno savladati pravila čitanja i izgovora. Jezična oblast obuhvaća usvajanje gramatičkih sadržaja: vrsta riječi i njihovih morfoloških karakteristika. Analizirajući gramatičke oblike potiče se razvoj kritičkog mišljenja pojedinca. Učenjem gramatičkih oblika te vokabulara učenici stiču osnovu za razumijevanje stručnih izraza, rečenica i tekstova te mogućnost stvaranja poveznica te uočavanje sličnosti i razlika između jezičnih oblika.

LATINSKI VOKABULAR I NJEGOVA UPOTREBA U STRUČNOJ TERMINOLOGIJI ***

Kroz ovu oblast pristupit će se savladavanju upotrebe dvojezičnog rječnika, usvajanju stručnog vokabulara, te korištenju latinskog jezika u profesionalnim situacijama. Podići će se svijest kod učenika o važnosti latinskog jezika te njegovom uticaju na naš, ali i na strane jezike, što je posebno izraženo u stručnoj terminologiji.

Poznavanje latinskog kao jednog od najstarijih razvijenih indoeuropskih jezika olakšava učenje drugih indoeuropskih jezika. To se posebno odnosi na stručnu komunikaciju.

Jezička oblast i latinski vokabular u stručnoj terminologiji bit će obrađivani uporedo, budući da je svrha obrade gramatičkih sadržaja olakšavanje učenja stručnih izraza.

KULTURNO-CIVILIZACIJSKA OBLAST ***
Posljedica dominantne kulture koja je u Evropi bila prisutna stoljećima jesu brojne kulturno-povijesne znamenitosti, rimska književnost, običaji i zakoni. Kao dio kulturno-historijskog naslijeđa mogu se izdvojiti rimski amfiteatri, hramovi, akvadukti, viadukti, ceste itd. Osim toga, djela rimskih pisaca dio su nastavnih planova i programa nastave književnosti.
Kroz ovu oblast učenici trebaju naučiti osnovno o samom latinskom jeziku, kao i njegovoj primjeni, kako kroz historiju, tako i u naše vrijeme.
U stručnoj školi potrebno je ukazati na razvoj medicine i drugih prirodnih nauka u antičko doba, budući da su Rimljani sva medicinska znanja preuzeli od Grka. Unutar ove oblasti moguće je potaći istraživački rad kod učenika budući da uz upute nastavnika mogu istražiti i prezentirati razvoj medicine u antici i srednjem vijeku, ali i najpoznatije antičke ljekare ali i filozofe koji su se bavili medicinskim pitanjima, budući da je filozofija najstarija nauka. Unutar ove oblasti učenici će se upoznati s Hipokratovom zakletvom.

*** ciljevi samo za medicinsku struku

PK4 – Odgojno-obrazovni ishodi

▶ Srednje ▶I
Godine učenja i podučavanja predmeta: 1

Oblast A – JEZIČNA OBLAST

Ishod učenja	Indikatori
A.1. Primjenjuje pravila izgovora, čitanja i pisanja latinskih riječi koristeći pravila tradicionalnog izgovora.	A.1.a.Poznaje elemente fonetike i fonologije, abecedu, kvantitet sloga i naglasak. A.1.b. Čita po pravilima tradicionalnog izgovora. A.1.c. Piše latinske riječi, izraze i rečenice.
A.2. Poznaje različite morfološke oblike promjenjivih vrsta riječi u latinskom jeziku.	A.2.a. Poznaje gramatičke kategorije imenskih vrsta riječi. A.2.b. Navodi imenice i pridjeve u rječničkom obliku. A.2.c. Koristi nominativ jednine pridjeva uz odgovorajući rod imenice. A.2.d. Poznaje podjelu i oblike brojeva u latinskom jeziku. A.2.c. Poznaje promjenu imenica prve, druge i treće deklinacije. *** A.2.e. Primjenjuje naučeno gradivo u prevođenju, analizi i učenju stručnih izraz i rečenica. ***
A.3. Poznaje nepromjenjive vrste riječi u latinskom jeziku.	A.3.a. Poznaje osobine priloga u latinskom jeziku. A.3.b. Poznaje najčešće prijedloge u latinskom jeziku. A.3.c. Poznaje upotrebu priloga i prijedloga u stručnoj terminologiji.
A.4. Koristi morfološke oblike glagola u latinskom jeziku. ***	A.4.a. Poznaje gramatičke kategorije glagola kao vrste riječi. A.4.b. Koristi oblike indikativa prezenta aktivnog i imperativa. A.4.c. Primjenjuje naučeno gradivo u prevođenju, analizi i učenju stručnih izraza i rečenica.

Oblast B – LATINSKI VOKABULAR I NJEGOVA UPOTREBA U STRUČNOJ TERMINOLOGIJI

Ishod učenja	Indikatori
B.1. Koristi dvojezični rječnik latinskog jezika.	B.1.a. Poznaje kratice koje se koriste u rječniku. B.1.b. Pronalazi odgovarajuću riječ u rječniku. B.1.c. Čita rječničke oblike različitih vrsta riječi. B.2.a. Prepoznaje stručne i druge riječi porijeklom iz latinskog jezika u maternjem jeziku.

B.2. Koristi latinizme u stručnoj terminologiji na maternjem jeziku.	B.2.b. Upotrabljava latinske stručne izraze na maternjem jeziku. B.2.c. Koristi druge latinizme u maternjem jeziku.
B.3. Prevodi prilagođene rečenice i stručne termine na maternji jezik.	B.3.a. Navodi rječnički oblik različitih vrsta riječi. B.3.b. Prepoznaje padež i broj kod imenskih vrsta riječi. B.3.c. Prepoznaje indikativ prezenta aktivnog i imperativ glagola u rečenici. B.3.d. Prevodi stručne izraze sa latinskog na maternji jezik. B.3.e. Prevodi rečenice sa latinskog na maternji jezik.
Oblast C – KULTURNO-CIVILIZACIJSKA OBLAST * **	
C.1. Poznaje osnovne činjenice o razvoju medicine u antici i uticaj antičke na modernu medicinu.	C.1.a. Poznaje razvoj medicine u staroj Grčkoj. C.1.b. Poznaje izvorni tekst Hipokratove zakletve. C.1.c. Poznaje moderni tekst Hipokratove zakletve.

KLJUČNI SADRŽAJI:

Latinsko pismo i izgovor; Promjena imenica I.-V. deklinacije; Nominativ jednine pridjeva u latinskom jeziku;

Imperativ i indikativ prezenta aktivnog; Različite rečenice i stručni izrazi; Brojevi; Prilozi i prijedlozi. Medicina u antičko doba ***, Hipokrat i Hipokratova zakletva ***;

Preporuke za ostvarivanje ishoda

1. Mogućnosti efikasnog učenja i podučavanja – metodičke smjernice:

Preporučuje se da učenici kroz vježbe, prijevod rečenica i prilagođenih stručnih usvoje osnovne leksičke i gramatičke strukture. Najprije treba objasniti specifičnosti fonologije latinskog jezika, a kasnije postepeno učenike uvoditi u njegove morfološke strukture.

Učenici ne moraju padežne nastavke i oblike prezenta i imperativa glagola učiti napamet, već prilikom rada na rečenicima i stručnim izrazima mogu gledati u svoje sveske kako bi ih preveli. Trebaju razlikovati deklinacije imenica i zapamtiti oblike nominativa i genitiva kako bi uspješno mogli navoditi imenice.

Prilikom obrade i uvježbavanja leksičkih i gramatičkih sadržaja, treba kreirati pozitivnu klimu u učionici i ponuditi širok spektar aktivnosti koje će odgovarati različitim stilovima učenja učenika. Važno je postepeno proširivati broj riječi pri realizaciji nastavnih sadržaja. Deklinacija imenskih vrsta riječi je ključna za razvoj leksičkih i gramatičkih struktura. Prilikom usmenog odgovora nastavnik može učeniku dozvoliti da gleda u zadaću, kako bi se izbjeglo učenje napamet. Učenik svakako treba objasniti šta je pisao u zadaći, čime bi se povećao samostalni rad prilikom izrade zadaće. Učenicima treba dati da vježbe rade i na času kako bi se nastavnik uvjerio da svi koriste rječnike. Treba izbjegavati pisanje riječi na tabli, već učenici sami trebaju tražiti riječi u rječniku. Cilj nastave nije učenje napamet, već osposobljavanje učenika za samostalno snalaženje u jeziku nakon završenog školovanja.

2.Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije:

Različite oblasti ovog kurikuluma ostvaruju međupredmetne korelacije sa različitim predmetima. Prilikom obrade gramatičkih sadržaja korelacija se ostvaruje sa maternjim jezikom i stranim jezicima gdje je potrebno učenike podstaći da uočavaju sličnosti i razlike između različitih jezika koje uče. Prilikom obrade stručnog vokabulara korelacija se ostvaruje s biologijom i stručnim predmetima, tj. naukama koje latinski jezik koriste kao jezik struke.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija:

Kroz nastavu latinskog jezika omogućavaju se sljedeće kompetencije:

Jezičko-komunikacijska kompetencija koja uključuje čitanje i analiziranje tekstova na stranom jeziku, povezivanje tekstova s drugim predmetima, izražavanje pozitivnih stavova te pokazivanje vještine za efikasnu međukulturalnu komunikaciju.

Kompetencija informatičke pismenosti koja se razvija kroz korištenje multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i sadržaja.

Kompetencija „učiti kako se uči“ koja potiče učenika na aktivnu primjenu jezičkih znanja i funkcionalnog jezika u prenošenju poruka i sadržaja na latinskom jeziku, doprinosi logičkom razmišljanju i kreativnosti učenika, organizuje i uređuje vlastito učenje, pokazuje upornost i samoprocjenu pri učenju, traži prilike za podršku, pomoć i učenje, izrađuje plan za učenje radi upravljanja vremenom, radi pojedinačno i s drugima te potiče razvijanje vlastite odgovornosti prema učenju, upornost, motivacija, samopouzdanje i samostalnost u učenju su od primarnog značaja u ovladavanju klasičnim jezikom na ovom nivou.

Društvena i građanska kompetencija u kojoj kroz kulturno-civilizacijski sadržaj učenik razvija i razumije nacionalni kulturni identitet u interakciji s kulturnim identitetom Evrope.

Kreativno-produktivna kompetencija koja obuhvaća proizvodnju mnogih ideja, proizvoda, pretpostavki, donošenje zaključaka. Naglasak je na poticanju kritičkog razmišljanja pri rješavanju problema, kognitivnoj sposobnosti tolerisanja suprotnih ideja, efikasnom korištenju informacija, znanja i činjenica pri rješavanju problema, poticanju na otvorenost u izražavanju i konačno podizanju samopouzdanja koje ima za cilj stvoriti kreativnog i produktivnog učenika osposobljenog za kritičko i kreativno razmišljanje.

Interkulturalna kompetencija podrazumijeva izražavanje vlastitih stavova, razvijanje empatije, promišljanje o vlastitoj kulturi i njenom odnosu s drugim kulturama, promoviranje mirne, nenasilne komunikacije te poticanje važnosti i spremnosti u rješavanju sukoba i nesporazuma.

▶ Srednje ▶ medicinska struka
Godine učenja i podučavanja predmeta: 2

Oblast A – JEZIČNA OBLAST

Ishod	Indikatori
A.1. Koristi različite morfološke oblike imenskih vrsta riječi u latinskom jeziku.	A.1.a. Poznaje promjenu imenica i pridjeva svih deklinacija. A.1.b. Navodi imenice grčkog porijkla u latinskom jeziku. A.1.c. Poznaje komparaciju pridjeva u latinskom jeziku i njenu upotrebu u struci. A.1.d. Poznaje podjelu i oblike zamjenica i brojeva u latinskom jeziku. A.1.e. Koristi naučeno gradivo u stručnoj terminologiji i recepturi.
A.2. Koristi morfološke oblike glagola u latinskom jeziku.	A.2.a. Poznaje oblike 3. lica jednine i množine indikativa prezenta pasivnog. A.2.b. Poznaje oblike konjunktiva prezenta aktivnog koji se koriste u recepturi. A.2.c. Koristi oblike glagola u stručnoj terminologiji i recepturi.
A.3. Poznaje nepromjenjive vrste riječi u latinskom jeziku.	A.3.a. Poznaje osobine priloga u latinskom jeziku. A.3.b. Poznaje najčešće prijedloge i njihovu upotrebu uz odgovarajući padež. A.3.c. Poznaje upotrebu priloga i prijedloga u stručnoj terminologiji i recepturi.

Oblast B – LATINSKI VOKABULAR I NJEGOVA UPOTREBA U STRUČNOJ TERMINOLOGIJI

Ishod	Indikatori
B.1. Koristi latinizme u stručnoj terminologiji na maternjem i stranim jezicima.	A.1.a. Poznaje ekvivalente u maternjem jezika stručne izraze iz latinskog jezika. A.1.b. Prepoznaje latinizme u stručnoj upotrebi u stranim jezicima. A.1.c. Prepoznaje druge latinizme u stranim jezicima.
B.2. Analizira, reproducira i raščlanjuje stručne riječi i izraze na latinskom jeziku u medicini i s njom pevezanim naukama.	B.2.a. Analizira medicinske stručne termine i kratice u recepturi. B.2.b. Prevodi medicinske stručne termine i kratice u recepturi. B.2.c. Upotrebljava medicinske stručne termine i kratice u recepturi.
B.3. Prevodi prilagođene stručne tekstove na maternji jezik.	B.3.a. Objašnjava gramatičke strukture u tekstu. B.3.b Objašnjava stručnu terminologiju u tekstu. B.3.c. Prevodi prilagođen tekst na maternji jezik.

Oblast C – KULTURNO-CIVILIZACIJSKA OBLAST

Ishod	Indikatori
C.1. Poznaje osnovne činjenice o razvoju medicine u antici i uticaj antičke na modernu medicinu.	C.1.a. Poznaje razvoj medicine u starom Rimu. C.1.b. Povezuje uzicaj Grčke na Rim u medicini sa jezičkim uticajima grčkog na latinski jezik. C.1.c. Povezuje uzicaj Grčke na Rim u medicini sa uticajima u drugim oblastima nauke i umjetnosti. C.1.d. Zaključuje o uticaju antičke na modernu medicinu.

KLJUČNI SADRŽAJI

Grčke imenice u latinskom jeziku; Promjena i komparacija pridjeva; Zamjenice i brojevi:
Prilozi i prijedlozi; Infikativ prezenta pasivnog; Medicina u starom Rimu; Različite rečenice, tekstovi, stručni izrazi i kratice u recepturi.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i podučavanja – metodičke smjernice:

Preporučuje se da učenici kroz vježbe, prijevod rečenica i prilagođenih stručnih usvoje leksičke i gramatičke strukture. Potrebno je produbiti poznavanje leksičkih i gramatičkih struktura latinskog jezika. Prilikom obrade i uvježbavanja leksičkih i gramatičkih sadržaja, treba kreirati pozitivnu klimu u učionici i ponuditi širok spektar aktivnosti koje će odgovarati različitim stilovima učenja učenika. Važno je postepeno proširivati broj riječi pri realizaciji nastavnih sadržaja. Pored deklinacije imenica i pridjeva, učenici trebaju usvojiti i komparaciju pridjeva budući da se ona koristi u stručnoj terminologiji. Poduku iz zamjenica i brojeva potrebno je prilagoditi struci.
Učenicima treba dati da vježbe rade i na času kako bi se nastavnik uvjerio da svi koriste rječnike. Treba izbjegavati pisanje riječi na tabli, već učenici sami trebaju tražiti riječi u rječniku. Cilj nastave nije učenje napamet, već osposobljavanje učenika za samostalno snalaženje u jeziku nakon završenog školovanja.

2.Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije:

Različite oblasti ovog kurikuluma ostvaruju međupredmetne korelacije sa različitim predmetima. Prilikom obrade gramatičkih sadržaja korelacija se ostvaruje sa maternjim jezikom i stranim jezicima gdje je potrebno učenike podstaći da uočavaju sličnosti i razlike između različitih jezika koje uče. Prilikom obrade stručnog vokabulara korelacija se ostvaruje s biologijom i stručnim predmetima, tj. naukama koje latinski jezik koriste kao jezik struke. Prilikom obrade civilizacijskih sadržaja korelacija se ostvaruje ne samo s historijom, već i sa stručnim predmetima, budući da su teme vezane za razvoj medicine u antici.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija:

Kroz nastavu latinskog jezika omogućavaju se sljedeće kompetencije:
Jezičko-komunikacijska kompetencija koja uključuje čitanje i analiziranje tekstova na stranom jeziku, povezivanje tekstova s drugim predmetima, izražavanje pozitivnih stavova te pokazivanje vještine za efikasnu međukulturalnu komunikaciju.
Kompetencija informatičke pismenosti koja se razvija kroz korištenje multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i sadržaja.
Kompetencija „učiti kako se uči“ koja potiče učenika na aktivnu primjenu jezičkih znanja i funkcionalnog jezika u prenošenju poruka i sadržaja na latinskom jeziku, doprinosi logičkom razmišljanju i kreativnosti učenika, organizuje i uređuje vlastito učenje, pokazuje upornost i samoprocjenu pri učenju, traži prilike za podršku, pomoć i učenje, izrađuje plan za učenje radi upravljanja vremenom, radi pojedinačno i s drugima te potiče

razvijanje vlastite odgovornosti prema učenju, upornost, motivacija, samopouzdanje i samostalnost u učenju su od primarnog značaja u ovladavanju klasičnim jezikom na ovom nivou.
Društvena i građanska kompetencija u kojoj kroz kulturno-civilizacijski sadržaj učenik razvija i razumije nacionalni kulturni identitet u interakciji s kulturnim identitetom Evrope.
Kreativno-produktivna kompetencija koja obuhvaća proizvodnju mnogih ideja, proizvoda, pretpostavki, donošenje zaključaka. Naglasak je na poticanju kritičkog razmišljanja pri rješavanju problema, kognitivnoj sposobnosti tolerisanja suprotnih ideja, efikasnom korištenju informacija, znanja i činjenica pri rješavanju problema, poticanju na otvorenost u izražavanju i konačno podizanju samopouzdanja koje ima za cilj stvoriti kreativnog i produktivnog učenika osposobljenog za kritičko i kreativno razmišljanje.
Interkulturalna kompetencija podrazumijeva izražavanje vlastitih stavova, razvijanje empatije, promišljanje o vlastitoj kulturi i njenom odnosu s drugim kulturama, promoviranje mirne, nenasilne komunikacije te poticanje važnosti i spremnosti u rješavanju sukoba i nesporazuma.

PK5 – Učenje i podučavanje

Latinski jezik u struci je nastavni predmet za koji je potrebna preciznost, kontinuiranost te dobro poznavanje maternjeg jezika. Obzirom na nastavne cjeline koje čine nastavu latinskog jezika, učenje i podučavanje ovog jezika treba biti prilagođeno svakoj od cjelina.

Na samom početku, kao osnovu za učenje latinskog jezika treba uzeti maternji jezik, ponoviti i usavršiti sadržaje koji su učenicima eventualno manje jasni ili poznati. Tijekom obrade gramatičkih sadržaja, pojedine sadržaje učenici trebaju naučiti u fiksnom obliku, tzv. učenje napamet zbog posebnosti predmeta no naglasak treba biti na usvajanju gramatičkih sadržaja kroz primjere i njihovom uspoređivanju s drugim jezicima.

Tokom obrade vokabulara učenici trebaju proširiti vokabular, analizirati latinske izraze te istraživati njihov nastanak, razvoj i ulogu u jeziku. Podučavati vokabular moguće je koristeći različite igre riječi, kvizove te online kvizove koji su pristupačni na brojnim internetskim stranicama.

Obrađujući ipak morfološke i sintaktičke strukture, važno je učenika podučiti kako razumjeti tekst, počevši od jednostavnijih ka složenijim primjerima. Dobar način za to je obrada rečenica klasične strukture (subjekt, objekt, predikat), a potom dodajući ostale rečenične dijelove. Time se potiče i sposobnost analize i sinteze koje su u nastavi latinskog jezika ključne.

Ono što je ključno za učenje i podučavanje Latinskog jezika u struci je motiviranje učenika za aktivno sudjelovanje u nastavi. Klasični princip učenja i podučavanja latinskog jezika svakako treba biti temelj no potrebna je nadogradnja u vidu šireg odabira nastavnih metoda, pomagala i oblika rada.

Dobro bi bilo učenicima davati grupne zadatke, zadatke u paru te istraživačke zadatke prilagođene nivou znanja. U odabiru nastavnih pomagala nastavnik na raspolaganju ima i različite digitalne alate koji su učenicima poznati i mogu ih zainteresirati za dodatno učenje.

Ono što je posebno važno jest fleksibilnost nastavnika, tj. volja da učenicima pomogne. Na taj način učenici se dodatno motiviraju jer znaju da su u središtu procesa učenja, a da je njihov nastavnik motivator, vođa i mentor.

Frontalni tip nastave treba i može biti osnova podučavanja no potrebno je kombinirati tipove nastave te stručnu upotrebu klasičnog jezika učiniti pristupačnom za učenike da bi shvatili njenu važnost i neizbježnost.

Na kraju, sve navedeno treba dovesti do cilja učenja i podučavanja latinskog jezika, a to je kontinuirano učenje i usvajanje nastavnih sadržaja važnih za učenikov razvoj, istraživanje te stvaranje korelacija s drugim predmetima.

PK6 – Vrednovanje u predmetnom kurikulumu

Vrednovanje omogućava nastavniku kontinuirani uvid u nivo ostvarenosti postavljenih ciljeva učenja i podučavanja i definiranih odgojno-obrazovnih ishoda. On na taj način dobiva informaciju o tome koliko je njegov način podučavanja efikasan. Svrha vrednovanja je također da učeniku omogući uvid u svoja postignuća i ostvarenje željenih ishoda. Navedeno ima za cilj da djeluje motivirajuće na učenike kako bi propitali vlastite strategije za učenje, te da bolje organizuju svoj rad i proces učenja.

Predmet vrednovanja treba biti nivo usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, odnosno koliko je učenik savladao i koliko je sposoban primijeniti gramatička pravila i vokabular, kako se snalazi u rečenici ili u tekstu, te koliko je sposoban primijeniti naučeno gradivo prilikom korištenja latinizama u našem jeziku ili stručnim terminima. Obzirom da se nastavni predmet Latinski jezik u struci izučava samo jednu godinu, nemoguće bi bilo ostvariti neke ishode samostalno, i može se tolerisati određena pomoć nastavnika.

Zbog već navedenog kratkog vremena izučavanja nastavnog predmeta Latinski jezik, kao i njegove složenosti, treba voditi računa koju razinu podrazumijeva određeni ishod, tj. da li se od učenika očekuje prepoznavanje, reprodukcija ili razumijevanje i primjena određenog gradiva. Kod pojedinih ishoda navedeno zavisi od godine učenja. Od učenika se očekuje da potpuno zapamti nastavke u deklinaciji imenica i pridjeva tek u drugoj godini učenja, dok je kod zamjenica dovoljno prepoznavati oblike. Kod glagola ispitivanje treba fokusirati na nivo koji predviđaju ishodi učenja. Od učenika ne treba tražiti veći nivo poznavanja gradiva nego što je predviđeno ishodima učenja ovog kurikuluma.

Preporučuje se jezičnu oblast ocjenjivati zajedno sa upotrebom latinskog jezika u struci.

Vrednovanje u nastavnom predmetu Latinski jezik potrebno je uskladiti sa važećom zakonskom regulativom. Broj ocjena u toku jednog polugodišta definisan je Pravilnikom o ocjenjivanju. Ovim kurikulumom propisuje se obavezna pismena zadaća, u svakom polugodištu po jedna.

Na nastavi latinskog jezika može se provoditi formativno i sumativno vrednovanje. Formativno ocjenjivanje provodi se tokom procesa podučavanja. Ono se odnosi na različite postupke ocjenjivanja koji osiguravaju potrebne informacije, tj. prilagođavanje nastave tokom procesa učenja. To je kontinuirani proces koji prati potrebe i napredak učenika u učenju. Smisao formativnoga praćenja je u tome da nastavnik tokom podučavanja prati i provjerava vode li metode kojima se koristi do ishoda koje želi postići. Formativno vrednovanje može se provoditi na svakom nastavnom času.

Sumativno vrednovanje odnosi se na ocjenjivanje učenika koji se usredotočuje na rezultat. To je dio procesa ocjenjivanja koji se povremeno daje učenicima, obično na kraju polugodišta ili nastavne cjeline. Svrha je provjeriti znanje učenika, odnosno u kojoj su mjeri naučili gradivo koje se podučava. Sumativno ocjenjivanje definira se kao standard za vrednovanje učenja.

Glavna razlika između ova dva postupka ocjenjivanja je da je formativna procjena vrsta nastavnog procesa, a sumativna svojevrsni proces ocjenjivanja. Uravnotežena procjena temelji se na oba pristupa.

Vrednovanje iz nastavnog predmeta Latinski jezik u struci može biti pismeno i usmeno. Također, mogu se koristiti i alternativni metodi vrednovanja.

Pod pisanim provjeravanjem podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom učenikovog pisanoga uratka. Provodi se poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja, kontinuirano tokom nastavne godine. Osim obavezne pismene zadaće, preporučuje se u toku svakog polugodišta planirati jedan test. Za pismenu zadaću preporučuje se dati zadatke koji objedinjuju jezičnu oblast i upotrebu latinskog jezika u struci. Zadaci mogu sadržavati prevod i analizu rečenica sa latinskog na maternji jezik, kao i prevod rečenica i izraza koji sadrže stručnu upotrebu latinskog jezika sa maternjeg na latinski jezik. Prije izvedbe pismene zadaće

potrebno je utvrditi jasne kriterije za ocjenjivanje. Test se preporučuje zadati kao niz zadataka objektivnog tipa. Na ovaj način, zaključna ocjena bi postigla optimalan omjer između objektivnosti i razumijevanja gradiva.

Pod usmenim provjeravanjem podrazumijevaju se svi usmeni oblici provjere postignute razine kompetencija učenika koji rezultiraju ocjenom. Usmeni se oblici provjere provode kontinuirano tokom nastavne godine, i mogu se provoditi na svakom nastavnom satu. Kod usmenog vrednovanja fokus treba biti upotreba naučenih sadržaja, a ne sami sadržaji. Dobar način da bi se navedeno postiglo je ocjenjivanje zadataka koje učenik može prethodno uraditi, a prilikom odgovora ih objasniti.

Mogu se koristiti i alternativni metodi ocjenjivanja, kao što je ocjenjivanje prezentacija, referata, mape učeničkih radova i sl.